

SLIKA IZ BASTOGNE NA ZAPADNI FRONTI.—Ameriška četrtava uklopna divizija se je bila zapodila sem v boj zoper sovražnika, ki se je branil na vso moč. Posledica — mnogo uničenih vozil.

Sovjetske zmage pomenijo uvod v novo zgodovino

HITLER V IGRI Z MOSKVO VSE IZGUBIL.
PANSLAVIZEM IN PRAVOSLAVJE USPEŠNO
SREDSTVO SOVJETSKIE DIPLOMACIJE.—
VATIKAN ŠE UPADA, DA BO ODLOČEVAL

Ko je rdeča armada lansko jesen na fronti pred Varšavo omagala in potem ob vsi fronti, razen v Rumuniji in na Ogrskem, so jo mnogi ameriški časopisi drezali, češ, čim se Nemci le malo upro, pa ne more na prej!

V Berlinu bili drugačnega mnenja

Dočim so nasprotniki Rusije v Zed. državah vodili te vrste propagando, in očitali Rusiji, da "počiva", medtem ko mi na zapadni fronti krvavimo, tam niso skoraj odgovarjali. Ilija Ehrenburg je tu pa tam napisal kak žgoč članek, pa še kak drug sovjetski člankar, a Kremlin je molčal.

Bil je tih in so pripravljali na udar, kar so razumeli v Berlinu, ne pa sovražniki Sovjetske unije v Angliji, še veliko manj pa v Zed. državah.

V Berlinu pa so vedeli, da se nadenj nekaj hudega pripravlja. Ko so reakcionarni ameriški listi — tisti, ki so zoper Rusijo v vsakem vremenu — trdili, da se rdeča armada nalaže noče spustiti v boj s Hitlerjem, zato, da nam bo treba žrtvovati toliko več življenj, so sovjetski generali delali načrte in dan za končno bitko. Ker pa načrti sami na sebi ne zadostujejo, je bilo treba milijone ljudi, ki so izvršili načrte; to je, z dovozjanjem potreščin, z graditvijo cest in železnice, s popravili, nato pa udarili.

V New Yorku, v Washingtonu, v Londonu, in v gradu čikaške "Tribune" so postali že kar nervozni, češ, čemu rdeča armada ne udari?

Naša protiofenziva na zapadni fronti je bila sijajna. A se je ponesrečila s Hitlerjevo protiofenzivo in tedaj se je v ameriškem in v angleškem tisku vpraševalo, kaj je z rdečo armado?

Sumnjenj brez konca in kraja Kartuni, narisani v onih dneh proti Rusiji, so bili posebno zgovorni. Moskva pa je bila na vse to tisto. Ni odgovarjala, ko

Strah privilegijev pred socialno revolucijo, ki jim preti v Evropi, pa tudi v Aziji in drugod po svetu

Sedaj, ko izgleda, da bo vojne res konec, se pojavlja čezdalje več prerekanja o vprašanju, kakšen bo mir. Ali naj ostane še zmerom imperializem v veljavi, pa z bajonetni in tanki ščiteno pravico izkorisčanja za privatni profit?

Ameriški žurnalist Mark Sullivan pravi, da med zaveznik: v odgovor na to vprašanje ni sloge.

Na kratko, Churchill in Roosevelt sta za stari sistem. To se pravi, za kapitalizem, za izkorisčanje ljudskih množic in za vse take svobodštine, v kakršnih se privilegiranim slojem dobro godi. Dasi oba —vsak na svoj način, veliko govorita o demokraciji, sta vendar še zmerom za obvarovanje sistema, ki pomeni nič drugega kakor vzroke za vojne. Zato vidimo, da še predno se bo ta končala, bodo v cvetju vzroki že za tretjo svetovno vojno.

Omenjeni časnikar meni, da je to vojna ne samo orožja z orožjem, ampak tudi vojna ideologij. Ker je zelo znan, ga omenjam. On razlagata med vristicami seveda, da sta Churchill in Roosevelt za kapitalizem, a Stalin pa predstavlja ekonomski sistem, v kakršnega ne veruje ne torijska Anglija, in ne demokratska, ne republikanske stranka v Zed. državah.

Ameriška in angleška vlada se hvalita, da bo sta socialne probleme po tej vojni rešile demokratično in ob enem obvarovali ekonomski sistem kačen. Demokracija in kapitalizem pa sta si bolj in bolj narazen.

Vsa Evropa kipi v nagnjenju za preobrat. Kitajska je v sličnem razpoloženju. In pa Indija, centralna in Južna Amerika.

Ljudje, ki stradajo, se ne ukvarjajo s frazami o demokraciji, niti se ne zanimajo za teoretične razprave, pač pa hočajo kruha in socialne zaščite. To ni samo vojna proti nacizmu, niti ne vojna zgolj za demokracijo, v katero posedujoci itak ne verjamejo, ampak je socialna revolucija, ki se je enako boje v Berlinu in v Londonu, v Tokiu in v New Yorku.

Pomikanje ameriških političnih tokov na desno svarilo tudi za Roosevelta

Predsednik Roosevelt, ki je v lanski volilni kampanji, in že prej, začel s takito "apizanjem", je včil temu predmet napadov in v kongresu ima kljub populaciju manj zaslombe kot pa je imel I. 1933 ali kdaj pozneje. Sploh se demokrati in republikanski kongresni kar kosajo med sabo, kako bi čim bolj osmešili "new deal" in pa vsake predlogi, ki ima kaj socialne vrednosti.

Toliko bolj pa si prizadevajo sprejeti take, ki bi bile v korist korporacijam.

Udarec za predsednika je tudi izrek zveznega sodnika Philipa L. Sullivana v Chicagu, ki je odločil, da (Roosevelt) ni imel pravice zaseči tovarn kompanije Montgomery Ward. Ta družba se upira narodbam za ščitenje delavcev že skozi vso vojno. Z njenim vodstvom ima vojaštvo že v drugič opraviti.

Ako zmaga reakcija v tem slučaju, bo to silen udarec za vse delavstvo, posebno pa za

nove industrialne unije, ki jih glavar omenjene družbe misli uničiti za vsako ceno.

Zvezna vlada se je pritožila na višje sodišče, kjer se bo stvar zavlačevalo, unija, zaradi katere se gre, pa bo shirala, ker je sila multimilijonarske korporacije v primeri z njeno premočno.

Zelo nevarna poteza za organizirano delavstvo so predloge, ki določajo, da se delavcev v vojnih obratih ne sme več primorati pristopiti v unijo, akega nočetejo iz svoje volje.

S tem bi odpadla zaprta delavnica. Druge slične predloge določajo, da naj imajo odpuščeni vojaki v iskanju služb prednost, neglede na unijo, ali na starostne pravice drugih delavcev.

Kongresnik Allen, demokrat iz Alabame, pa je predlagal, da naj ima justični oddelki pravico vzet državljanstvo vsakemu, komur bi se dokazalo, da deluje proti ameriškim ustavnim, ali pa kar naravnost z bruto.

Le čemu ne bi uniska glasila odkrito priznala, da imamo v deželi razredni boj, kakor smo

ga imeli v prošlosti, in da si izkorisčeval razred utrije svoje pozicije pod plaščem patriotskega, kot si jih je od kar obstaja. Ali pa pod masko religije, ali pa kar naravnost z bruto.

To je eden izmed udarcev na organizirano delavstvo. Pa je tudi mnogo drugih, a časopisje največ molči o njih, ker je to zanj varna in najbolj "konstrukтивna" pot. Kdaj neki se bo ameriško delavstvo toliko zavedlo, da bo za socializem, namesto

da se ponuja v demokratisko stranko?

Ameriško zdravstvo prikazano z nabori v jako slabici luči

Statistika naborih uradov kaže, da je bilo nad 40 odstotkov vpoklicancev v 28 let starosti zavrnjenih v sled zdravstvenih hib. Izmed vpoklicancev 34 let starosti je bilo zavrnjenih skoraj 50 odstotkov, in izmed enih do 38. let starih pa 30 odstotkov.

Ako vzamemo v upoštev, da je izmed potrjenih velik odstotek odslavljenih iz armade še vojaški zdravstveni uvidijo, da im hib ne morejo odpraviti, postanejo gornji odstotki še višji.

Vpoklicanci v starosti 44 let pa glasom teh podatkov sploh niso več sposobni za vojaško službo.

Glavne bolezni, radi katerih so bili nabori zavrnjeni, so jetika, sifilis, duševne bolezni, slabokrvnost, srčna hiba, rak, bolezni na očeh in sluhu, poobljenost in v manjših odstotkih razne druge hibe.

Vojna povzroča vse sorte težave

V okraju Toulouse v južni Franciji ima prebivalstvo letos zelo težko zimo. Kuriva za gretje stanovanj ni, kajti kar je tam premoga, gre ves elektrarnam in železnicam, da se vzdržuje promet. Ko bi bilo dovolj vlagov, bi ljudstvu dovažali drva, tako pa so mu poskrbeli plin v tankih, ki ga gospodinje dobne sami trikrat na dan, ko pripravljajo zajtrk, kosilo in večerjo. Plin jim odpro ob določeni uri in ko čas poteče, peč ugasne. Radi te uredbe se je dogodilo že veliko nesreč, ker marsikdo cev pozabi zapreti, posebno zverje. Zjutraj, ko plin spet prihaja, jih pa zaduši.

Večina žensk je brez nogavic in hodijo po opravkih z odmernimi nogami. Elektro se smre rabiti edino za razsvetljivo in še to po odmerkih. Postelja s težko odejo je edini kraj, kjer se ljudje lahko ogrejo. Náčravno, da je tudi hrana nezadostna, ker dobe živil le za prvo silo.

Unija UMW kupila veliko bondov

Unija premogarjev UMW je do konca minulega leta kupila za \$5,750,000 vojnih bondov.

se ga deportira.

V zagovoru svojega predloga je omenil "fašiste", toda jih ni še nobenkrat prej napadal in tudi sedaj ni imel v mislih drugač kot tiste delavcev, ki se bovere proti izkorisčevalcem.

Le čemu ne bi uniska glasila odkrito priznala, da imamo v deželi razredni boj, kakor smo ga imeli v prošlosti, in da si izkorisčeval razred utrije svoje pozicije pod plaščem patriotskega, kot si jih je od kar obstaja. Ali pa pod masko religije, ali pa kar naravnost z bruto.

Le čemu ne bi uniska glasila odkrito priznala, da imamo v deželi razredni boj, kakor smo

ga imeli v prošlosti, in da si izkorisčeval razred utrije svoje pozicije pod plaščem patriotskega, kot si jih je od kar obstaja. Ali pa pod masko religije, ali pa kar naravnost z bruto.

To je eden izmed udarcev na organizirano delavstvo. Pa je tudi mnogo drugih, a časopisje največ molči o njih, ker je to zanj varna in najbolj "konstruk-

tačna" pot. Kdaj neki se bo ameriško delavstvo toliko zavedlo,

da bo za socializem, namesto

da se ponuja v demokratisko stranko?

Jačanje Francije z njenim imperijem v Afriki

Dasi so bili Nemci v sedanji vojni okupirali vso Francijo in po Sredozemskem morju udarili v Afriko in prodirali proti Aleksandriji, je postal pretečni del francoskega imperija v Afriki skozi več čas pod francosko upravo in sedež protinajške francoske vlade je bil pred osvoboditvijo Pariza v Alžiru.

Za premoč v Sredozemlju je pred to vojno, oziroma najbolj pod Mussolinijem, tekmovala s Francijo Italija, da sta se proti njeni zdržavili v varovanju svojih afriških posesti Francija in Anglia.

O francoskem imperiju v Afriki je napisal zgodovinar in geograf Hendrik van Loon slediči točen pregled tega velevažnega ozemlja.

Francija je začela s svojimi akcijami v Afriki že v 16. stoletju. 1535. leta so francoski trgovci iz Dieppa ustanovili kolonije v Gvineji. Temu so sledili v krajsih ali daljših predelkih nadaljnji poskusi za kolonizacijo Afrike.

Levi gornji del severno-zapadne Afrike, proslava obala Berberov je bila nekoč pravi strah v trepet za evropske trgovske ladje. Kajti tu so krizični stršni berberski morski roparji. Kogar so ujeli, ga je čakalo več let sužnosti. Berberi so izpustili vele ujetnike še potem, ko so njihovi svojci doma zbrali dovolj denarja za odkupnino.

Na dunajskem kongresu 1914. leta so evropske velesile sklenile, da "se mora nekaj napraviti", da bô konec morskega roparstva v Sredozemskem morju. Seveda se pa velesile niso mogle sporazumeti, katera od njih naj dobi to nalogo, kajti zmagovalci bo gotovo obdržali zasedeno ozemlje zase, kar pa ni šlo nobenemu v račun — ker pa pač običajno potekajo mednarodne diplomatske konferenčne.

Zivela pa sta dva alžirska Zida (vsata trgovina severne Afrike)

je bila že nekaj stoletij v rokah Židov, ki sta imela svoje terjatve do francoske vlade še iz prednapoleonskih časov. Francija jima je dolgovala plačilo za dobavljeno žito. To je bil račun, kar se jih že od nekdaj polno kupili po evropskih državnih pisarnah. Če bi države, oziroma narodi plačevali računa, ne tako kakor posamezniki in ne bi delale vedno novih dogovorov, bi gotovo živelj ljudje v srečnejši in varnejši Evropi.

Pri notranjih pogajanjih o tem žitnem proračunu je alžirskemu delu lepega dne zavrela kri, da je dal francoskemu konzulu zaušnico z muhovnikom.

(Konec na 5. strani.)

"Majski glas" vabi sotrudnike, z željo, da se kmalu odzovejo

Poročali smo že prav na tem mestu, da bo boični "Majski glas" posvečen štiridesetletni "Proletarca", ki jo praznuje v tem letu. Vanj pričakujemo sotisc vodilne agitatorjev.

Ker pa smo v takih razmerah, da tiskarskega dela te vrste ni mogoče več vršiti tako nagnjo kot nekoč, prosimo vse, da svoje spise pošljejo ako le močno do konca marca.

Pričakujemo veliko naročil in bi radi, da bi "Majski glas" izšel že v sredi aprila. Le tako ga bo mogoče vsega razposlati pred prvim majem. Cimprej dobimo vse gradivo zanj, laglje ga bo urediti, ilustrirati in poslati v tiskarno.

Vsem, ki bodo kaj pisali vanj, priporočamo, najkar se gradiva k 40-letnici Proletarca tiče, zberejo podatke točno, ker je potrebno, da so pravilni in da bodo res podali sliko, kakršno "Proletare" zasluži.

Ako se spominjate agitatorjev, ki so delali zanj, da jih ni več med živimi, omenite jih. Posezite v delavske boje (v glavnem v stavke in v volilne kampanje), v katerih je imelo naše gibanje, s Proletarjem na celu, važno besedo.

S skupnimi močmi nam bo mogoče izdati letosni "Majski glas" res v veliki obliki in s tako bogato vsebino, da bo vreden jubileja 40-letnice Proletarca v vsakem oziru.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DŽELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrti leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpoznejše do pondeljka po popoldne za prihoditev v številki tekočega teden.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864

Kje so socialisti v osvobodilnih gibanjih v Evropi in drugje po svetu

Socialisti so temelj socialne revolucije, ki se razvija v tej vojni in ki se je odvijala pred to vojno, ali pa sploh niso socialisti. Tradicija socialistov je borba za socializem. Bila je spremljana proti njihovi volji zmerom s krvjo in nasili.

Komunisti imajo svoje Matthewse, Doriote itd., socialisti v Franciji pa so na kongresu po osvoboditvi svoje dežele ugotovili, da pripada tak naziv edino onim, ki so se izkazali za socialiste tudi v najhujši preiskušnji.

Liston M. Oak, ki je eden glavnih urednikov newyorskega "New Leadra", je v enem svojih nedavnih člankov izjavil, da v Grčiji ni srednje poti. Moras biti z osvobodilno fronto, ali pa s Churchillom. Odločil se je brez oklevanja za slednjega. Izjavil je, da le na ta edini način mu je mogoče pomagati demokraciji na Grškem, češ, ako zmaga osvobodilna fronta, bodo vse "demokratične" skupine "likvidirane". Med tem je angleški poveljnik general Scobie v Atenah bojevnik za republiko odgnal, jih veliko pobil in Churchill pa je nato oznanil, da sedaj, ko je red in mir ustvarjen, bodo Grki nekega dne dobili priložnost glasovati o obliki svoje vlade.

Te vrste demokracija je navadna potegavščina. Kajti čim so angleški tanki, topovi in bajoneti napravili v Atenah "red in mir", so se spustili na ulice ščurki, v številu 50,000 oseb, ki so vzkligli fašističnemu kralju, Churchillu, generalu Plastirasu ("republikancu") in zahtevali "doli s komunizmom"...

Harold Laski, ki je v svetovni javnosti sedaj nedvomno prvenstveni socialist (spotikal bi se nad tako označbo le kdor ni več socialist), pa še zmerom vztraja, da je Churchill storil največjo napako, ker je treščil po osvobodilnih gibanjih, posebno v Grčiji in na drugem mestu v Belgiji.

V svojem članku z dne 23. januarja Laski pojasnjuje, da je angleška delavska stranka bila zaradi te Churchillove poteze v silni preizkušnji. Laski je v tej krizi predsedoval nedavni delavški konferenci, ki je imela pred sabo resolucije najmogočnejših delavskih unij v Angliji. Zahtevalo so obdsobo Churchillove vnašnje politike na Grškem, v Belgiji in v Indiji. Laski, ki ji je sam odločno nasproten, pa je, kot več parlamentares predložil tako resolucijo, ki Churchillovo politiko obsoja, toda ne s takimi besedami, da bi se moralni ministri delavske stranke umakniti iz koalicijske vlade.

Tu pa se dobi urednik nekdaj socialističnega lista, ki pravi: "Srednje poti, kar se Grčije tiče, ni. Zato sem s Churchillom."

Ampak na srečo tisti list že dolgo ne velja za socialističnega, ampak le za studenec propagande proti Sovjetski uniji.

Saj je prav, da se jo kritizira. V njeni politiki se dogaja veliko takega, kar je vredno obsojanja. Toda čemu ne ob enem priznati, da jo angleška in ameriška vlada silita v to?

Socialisti v Angliji, ki sedaj v mednarodnem delavskem gibanju največ pomenijo, so z osvobodilnimi gibanji. Enako francoska socialistična stranka, ki utegne v par letih postati voditeljica novega mednarodnega delavskega gibanja. In v Belgiji je proletarij spoznal, da će se hoče sploh kdaj ostresti plutokracije, bo moral kreniti na pota socialne revolucije, ki je lahko "mirna", ako se privilegiji mirno podajo, drugače pa tako, kakršne so bile doslej v družabnih potresih.

V Nemčiji je Hitler vodilne socialiste uničil čim je prišel na oblast. S to taktiko je nadaljeval kjerkoli je zavladala njegova pest.

Ko je udaril v Slovenijo, je bila prva njegova skrb, pospraviti s socialisti. Dr. Reisman v Mariboru je uredniku "Proletarca" v jeseni l. 1938 na tajnem sestanku izjavil: "Trpeli bomo. Uničeni bomo. Dosej smo lahko mi dajali zavjetje socialistom iz Avstrije, Češke in Italije. Sedaj smo ograjeni... Nikamor nam ne bomo mogoče pobegniti. Pognili bomo v jetniških taborih..."

In se je res dogodilo tako, kakor je preroval. Še celo tako zmerni socialisti, kakor je bil Cvetko Kristan, upravitelj zadruge na Jesenicah, so moralni v nacijski jetniški tabor. V njih pa te prej ali slej zlomijo telesno in duševno. Tisti, katerim se je pošrečilo v skrivališča, pa so sedaj med partizani.

Kar je bilo v Jugoslaviji močnih uporniških osebnosti, so se polagoma osredotočili v osvobodilni fronti. Ni v nji vse zlato, kar se sveti. Niti ni vsakdo komunist, ki pravi, da je, ali pa je in taji, da ni. Niti ni vsakdo socialist zgolj radi tega, ker je član socialistične organizacije. Socialist si le, ako si organizator za socializem in bojevnik za socializem. Toda v vsakem slučaju pa bo svoj socializem preusklil le v prepričanju. Ali si ali nisi? Veruješ, ali ne veruješ v to, kar propagiraš.

Izmed slovenskih socialistov je posebno dobro zapopadel pomen sedanje svetovne socialne revolucije Ebin Kristan. On razume toke socialnih potresov in ob enem je zasnoval edino moreno tvojstvo jugoslovanske države že v prvi svetovni vojni. In dočim je Tomaž Masaryk zmagal, kar se Čehoslovaške tiče, je pa nad jugoslovanske dežele padla pest imperialistične politike in reakcije.

Zivko Topalovič, ki je potem veljal za nekakega predstavnika jugoslovanske socialne demokracije, se ni niti z daleč toliko

V GRČIJI JE ZMAGALA LEGITIMNOST, kakor si jo Churchill predstavlja. Toda zmaga je proti "nepokornim" domaćinom edino s pomočjo tuje (v tem slučaju angleške) sile. Na sliki v sredi je Churchill, ki je šel osebno v Atene, da napravi "red in mir" ter zavaruje "ustavno" (kraljevo) vladu. Na levi je novi regent grški ortodoksnik škof Damaskinos in oborožena vojaka pa sta na straži v protekciji Churchillu, slikana na dvorišču angleškega poslanštva v Atenah.

KATKA ZUPANČIĆ:

IVERI

Grob brez napisa

Na našem jezičnem, hočem reči — jezikovnem polju v Ameriki je nov grob. Pravzaprav je samo grobek, komaj tolikšen, da je na njem prostora za šopek vijolice.

Nisem pa povsem na trdnem, dali so vijolice res primerne. Kajti vijolice so baje zrastle iz Adamovih solz. Mi pa ne plakamo. Saj smo pokopali samo ime. In storili smo to popolnoma prostovoljno. V znamenju napredka, seveda.

In izposlovali smo si za našega turojenega "ljubljence" novo ime, "nov klobuk", kakor je zapisal nekdo. Toda novi klobuki se dobe po štacunah. Priče, pomeriš in plačaš. Kratek proces. Niti 'stampov' ni treba.

S spremenjanjem imen je pa več ceremonij. Brskati je treba celo po knjigi postav. Kajti ime je listu domalega to, kar je obraz človeku. To spoznanje mi je prav do živega seglo ono jučer, ko sem prvič uzrla "The Voice of Youth". Ista oblika, isti papir in barva, ista domača vsebina, ista imena, in vendar vse odstojeno zaradi novega imena na naslovni strani, zaradi tujega obraza.

Nikar torej ne recimo, da smo zavrgli le star zašpehan klobuk! Tega ne omenjam iz kakšnega zlohotnega namena, pač pa iz spoštovanja do tistega, kar v grobku počiva, in ki mi je bilo toliko drago, da ne morem kar tako mimo.

Vrtanje proti Mladinskemu listu se je započelo iz vrst omih naših članov, ki so bili že "starci", še preden je list ugledal luč sveta. Zategadelj se sploh niso nikoli ogrevali zanj, niso imeli nikoli pravega smisla zanj. Zato se jim je bilo prav lahko spraviti nadenj. V znamenju napredka seveda.

Zato tozadovno razpravljanje določeni termin je potekel skoraj brez vsakega vetra. Ni je bilo prave, izrazite sape, ki bi

tem vrtacem pihala v prilog; ni je bilo prave, izrazite sape, ki bi jim zanašala peska v oči.

Tako se ni nujen zdelo potrebno dvigati prahu, tem manj ko sem bila pa sotrudnica, 'plačana' sotrudnica, kako-pak. Pa se mi je bilo zategadeljati, da bi nemara vzbudila sumnjenje, češ, še Kristus je imel k sebi obrnjene prste ...

Da bi glavni odbor SNPJ utegnil, obrniti hrbet svojemu varovancu, pa si je tudi on pridel razlagati napredek na njegov račun, ta misel mi je spala deveto goro. Le semtretja se je zgibala: Zdaj? V tem času?

Ko se vendar po vsem svetu bije boj za svobodo, da, tudi za pravico do svobodnega izražanja v materinskom jeziku?

Zdaj, ko se najočitnejše kaže pravilnost stare rečenice: Količor jezikov znaš, toliko glav imaš!

In naša slovenščina je ključ do vseh slovenskih jezikov!

Ce smo doslej naše jezikovno polje, vsaj kar se mlađi inime tiče, deloma ali celotno zanemarjali, bomo ga pa poslej skušali poživeti. Vsak uspešek je bolji, nego nič.

O ne, glavni odbor Slovenske narodne p. j. se vsega tega zaveda, pa se malemu odstotku na ljubo ne bo udal. Zaveda se tudi, da bi sprožil plaz, ki bi v doglednu času utegnil, če že ne pokopati, pa vsaj posneti kožo tudi z ostalih naših ustavnih.

Toda... Nemara je bil res prepirčan, da bo taka 'malenkostna' spremembra organizaciji od 'velikanske' koristi.

Nemara je res videl in imenuje zastarel in zamašen klobuk, ki ga je treba zamenjati z novim,

na vsak način z amerikanskim,

kajti naša mladina je vendar amerikanska! Ali ne?

Bil naš je fant, slovenskega obraza,

pa naj mu je i manjko slovenskega izraza!

Tako, vidite, ni grob ostal brez napisa. Mladinski list in verzi, to je namreč prepletalo skoro vsa moja leta, odkar me je bilo dobro v New Yorku.

Obrežje.

Svica dobi od zavezničkov le malo potrebščin

Zavezničke vlade so Svici zelo zamerile, ker smatrajo, da je njena neutralnost nekam sebična, kajti Nemčiji je pošiljala vse, kar zmore, seveda v zame.

Način je, da se vsega tega zavrela na njih krog v Londonu.

Subašić je dobil breco, katero je s poklonom vrnil nazaj Petru.

Tu pri nas je šla cela deputacija srbskih starogradistov v Washington, med njimi škof Dionisije iz Libertyville, Ill., Christopher iz Garyja, Ind., Dubočić itd.

Zvezni vladi v Washingtonu je izročila dolgo

spomenico, v kateri rohne proti Hrvatu-komunistu maršalu Tita

in proti Rusiji, katera baje

hoče požreti novo Jugoslavijo,

ter kajpada so za generala Mihaeljoviča, kateri čopi nekje v

bosanskih hribih kot nekak

"kralj Matjaž", z 80,000 možmi, ampak nima orožja — po-

zabljeni od zavezničkov ...

Da hočejo ti ljudje zanetiti

boj v Jugoslaviji, je jasno. Ka-

dar se gre za oblast, za privile-

gi — je starca čaršija pripravljena za boj na nož. Ali je malo pozno. Tista sila, katera se je

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

Strahovita ruska ofenziva, ki sem jo omenil v prejšnji številki, se nadaljuje. Kot zajeten veletok, kateri je pretrgal jezove, se razliva čez poljske planote v petih mogočnih rekah. Varsava, Krakov, Censtohova, Lodz, Kolo itd. Dolga vrsta imen različnih mest, katera delajo zgodovino. V Vzhodni Prusiji so dosedaj, ko to pišem, pada mesta Gumbinnen, Schlossberg, Insterburg, Ebenrode, Osterode in Tannenberg. Počasni Tannenberg je pomemben za Ruse, kajti tu so postavili Nemci velik spomenik maršalu Hindenburgu, kateri je v bližini tega mesta porazil ruske armade leta 1914. Tu v bližini pri Gruenwaldu poleg Tannenberga se je leta 1410 vršila odločilna bitka med Poljaki in nemškimi vitezi kriza (Krizarji). Pravijo, da so Nemci odpreli truplo starega maršala v notranjost Nemčije, kjer bo za nekaj časa na varnem. Za koliko časa? Spomenik proslave nad zmago Rusov so Nemci porušili. Rusi pa so koncem minulega tedna odrezali vso Vzhodno Prusijo od ostale Nemčije.

Časopisi so polni novic v zvezdarnega bojišča. Celo najbolj zakrnjeni meščanski listi omenjajo velike ruske zmage tudi v svojih uvodnih člankih. Izjema je menda naš članski "krnel" v svoji "Tribuni". V nji je prej v svojih uvodnih člankih cele mesece dnevno rohne o ruski neaktivnosti, češ, "počivajo, dočim se mi Amerikančici sami borimo proti sovražniku". V prvih štirinajstih dneh, od kar se je začela ruska ofenziva pa jo je "Tribuna" v svojih uvodnih člankih popolnoma ignorirala.

Izguba industrialne Sleske ter poljedelske Vzhodne Prusije bo Nemčija težko prebolela. Čim bližje se pomikajo sovjetske čete v sredino Češke, tem večja bo nevarnost popolnega izstradanja nemške vojne industrije. Kajti zadnjo leto je bila skoraj vsega težka vojna industrija premesčena v te delce radi nevarnosti zavezniških letal, katera so skoraj dnevno nadzadeli mase delavcev, da bi začeli obravnavati tovarne, katere lastuje država, v kompeticiji s privatnimi interesmi. Samo posmislite, ljudje božji, kaj bi to pomenilo? "Ježeš", to bi bil pravi socializem. Zato sedaj udrihajo po njemu, da je veselje. Seve, organizirano delavstvo je na njegovih strani, ter tudi nekaj naprednih senatorjev. Ali bo ja le ostočen v bo napet neglede kako za enkrat ukrene večina v senatu.

Naše gibanje Ceprav ni še opaziti nobenega sledu o pom

POVESTNI DEL

VLADIMIR RIJAVEC:

DOLŽNOST

(Nadaljevanje.)

II.

Stražil sem. Prizidek ob steni mi je nudil dobro zavetje, od koder sem lahko brez težave in nevarnosti videl barikado, za katero so se skrili nasprotniki. Polno opeke je ležalo na ulici in ometa; tu pa tam je pritisak eksplozije iztrgal okno, vrata iz zida, ali vrgel iz sobe del potišta. Pločevinasti napis nad zapuščenimi trgovinami in gostilnami so se nihali v vetru, včasih žalostno zaškrpali, in se mi je zdelo, da je nekdo spregovoril, poprosil, zastopal. Pri duši mi je bilo tesno. Dlan sem prislonil k ustom, da ne bi veter raznesel glasu, in tiko poklical.

Nobeden se mi ni oglasil. Se enkrat sem pazljivo premotril ulico pred sabo ter se oprezeno splazil izza prizidka. Sklonjen in s puško v roki sem se oprijemal vreč s peskom ter granitnih kock, da ne bi zdrknil pred barikade.

Noč je bila jasna; zvezde so mi kot drobcene krizanteme mežikale in se mi nasmihale. Videl in vedel sem točno, kam moram stopiti; mesečina mi je jasno kazala pot — in vendar sem podvomil, da mi je znana, tako čudne sence so ležale za vsako stvarjo. Temno modre in goste sence, da bi jih bil lahko optipal. Kdaj in kdaj se mi je zazdelo, da so se premaknile, se zvečale, oživele — in je oživel z njimi tudi mrtvo kamenje, porušni zidovi, razbita, polomljena okna, ... da sem se znašel v gradu iz tisoč in ene noči, postal junak iz pravljice, ki me med razvalinami čaka začarana kraljica, da jo rešim. — Stopil sem nerodno; sklad pod mojo nogo se je podrl ter se z zamolklim truščem sesul na tlak. Pričakoval sem, da se bo kdo obrgnil, naj malo bolj pazim, pa se nič zganilo kot po prej ne, ko sem tiko zaklical. SCS tisnili so se drug k drugemu, pogledom ter iskal njegove glo-

in trdno pospal. Nikogar niso motile težke misli ali sanje. Dihali so mirno in spokojno, da sem jim zavidal.

Zavidal sem jim. Kolikokrat bi bil rad pozabil na vse in zatisnil trudne oči, pa jih nisem mogel. Misil sem na mamo, kje je in kako ji je... in na Saško. Da, tudi nanj! — Nekdar jih ni omenil, ki so mu umorili očeta, pa vem, da je v njegovem spominu prav tako jasno živila slika nekega nedavnega jutra iz mladosti kot je živila v mojem. Nemara jih niti sovražil ni, — ali pa jih je in jih je sovražil po svoje: brez želje po zadoščenju, po maščevanju.

"Zbogom," je šepnil z drhticimi ustnicami, ko sem mu ob slovesu stisnil roko. — Ni se hotel pridružiti našim četam, ... se tudi ni mogel, saj ga ne bi bili sprejeli, zaradi očeta ne. Dostikrat mi je omenil, da so vrazji vojno, — oba sva jo sovražila, ... zato ne vem, če je razumel, da nisem mogel drugače. Tako globoko me je prevezelo hrepnenje po svobodi, da sem se moral pridružiti tistim, ki so njega izpljunili. Včasih, kadar me je pogledal, mi je bilo kot da mi nekaj očita, — nemara to, da sem se mu izneveril, da sem ga izdal, ali žal beseda ni prišla iz njegovih ust.

Zbogom, je šepnil in mu nisem mogel odgovoriti; rajši bi bil zajokal. Nekaj me je sililo, naj mu povem, da ga ne bom nikdar pozabil in bom težko čakal na čas, ko se bo polegel vihar, ko bodo utihnil strasti in si bova spet gledala v oči, smeće se ob veseljem snidenju; — kakor bi bil to rad storil, dušilo me je in nisem mogel iztisniti besedice iz sebe. Niti zbgom mu nisem rekel, — morda je govorila desnica in je razumel, kako mi je bilo in koliko sem trpel, "ko sem ga božal s SCS tisnili so se drug k drugemu, pogledom ter iskal njegove glo-

boke oči. Se ko sem bil pri vratih, sem strmel vanj, hoteč si vtisnil njegove poteze čim globlje, da jih ne bi pozabil nikdar. Spominjam se: obšla me je slutinja, da se vidiva zadnjič.

Motil sem se. — Sovražne cete so imele spočetka mnogo uspov. Prodiral so bolj in bolj v osrčje mesta in jih nismo mogli zauštaviti. Bežali smo pred njimi včasih v strnjnih vrstah, včasih v neredu, ... se skrivali za ruševinami, za ploti, v jarkih, ki smo jih izkopali na hitro roko. Tako je šlo iz dneva v dan, noč za nočjo, in ni nobeden vedel, kdaj se bo nehalo.

Neuspehi so me zmedli, mi vzeli vero v srečen konec. Zmesan in prestrašen sem s težavo sledil tovarišem. Iznenada me je obšla misel, da bi pustil vse ter se vrnil domov. Sredi brega sem zavrgel puško in se sesedel v kanal ob cesti, pa začel kričati, da ne grem nikam več... In me je objel blazen strah, ko sem zagledal cev moleč čez rob in uperjeno vame. Pokleknil sem in prosil neznanca, ki ga ni bilo videti, naj ne strelija, naj me pusti živeti, ... toda cev se ni premaknila. Zmanjšalo mi je zavest; padel sem na obraz v blato in se zdramil šele, ko me je stresla ter me dvignila trda roka. — Stanko se mi je smejal in me pred vsemi ozmerjal s strahopetcem. Sram me je bilo... — Da, in neznanec, ki me je hotel ustreliti? Še vedno se je oklepal puške, ki je s cevjo molela v kanal, in se ni ganil. Z desnico je krčevalo stiskalo obliko na trbuhi; med prstimi mu je pelzela kri. Histro sem obrnil pogled drugam; spet se je Stanko zasmjal in drugi z njim:

"S tabo si ne bomo dosti pomagali. Bi bil rajši ostal doma pri mami... in pri Sašku." Šreča se je zaobrnila; zaustavili smo prodiranje. Prav za prav so ga zaustavili, dosti res nisem pripomogel. Zato se je Stanko izkazal junaku! Postavili so ga za poveljnika naše dvajsetorce. Zavidal sem mu. Ne na odlikovanju, na hrabrosti sem mu zavidal! Po tistem dnevu, ko me je nezavestnega potegnil iz kanala, sem se ga izobil in sem povečal pogled, kadar sem stal pred njim. In me ni bolelo toliko, da me je imenoval strahopetc, kolikor ono drugo: naj bi bil rajši ostal doma pri mami in pri Sašku. Še bolj nego kdaj prej sem čutil visoko in ogromno, nepremostljivo pregradio med nama.

Nemirnega jutra so nas poslali s Severne postaje, ki smo jo do tedaj branili, v Ulico šestega oktobra.

"Lahko ostaneš," mi je svedoval Stanko. "Bo vroče!"

Nisem mu odgovoril, pa tudi ostal nisem. V zadnjih dneh sem se umiril in hotel popraviti slab vtis, ki sem ga bil napravil na tovariše. Saj se koncem koncev nisem pridružil upornikom, ker bi se bil moral, marveč iz svobodne volje in z nado, da bo boljše, lepoš, ko bom zmagal! — Z nekim veseljem v sebi sem se poslovil od Severne postaje, tudi z upajanjem, da mi bo prinesla Ulica šestega oktobra več sreča.

Pozdravila nas je toča svinčenka iz puški in strojnike, ki jo je izdajalo osorno-rezko ropotanje. Sem menil, da se bo treba umakniti, pa nas Stanko ni pustil. Kot sem pozneje izvedel, je dobil povelje, da mora braniti prehod k Vseučiliški četrtni, ... da ne sme popustiti nasprotniku, pa tudi ne tvegati moštva za odkrit napad, ker je sleherni dragocen.

Do sončnega vzhoda smo si napravili majhne zaklone, jih pocasi večali z granitnimi kockami, s katerimi je bila tlakovana ulica. Zrastla je barikada, ki smo jo kasneje izpolnili, pojačali z vrečami peska.

Ze kakih deset dni smo počivali za njo. Spočetka ni bilo varno pogledati preko; budno so pazili na vsak naš gib in ga pozdravljali z ognjem, ki ni nihal zlepja. Kdaj pa kdaj sem jih hotel preizkusiti: dvignil sem lopato malo iznad zaklona, — pa ni bilo treba nikoli dolgo na-

"V VOJNO, V MUNICIJSKO INDUSTRIJO, ALI PA V ZAPOR!" Ko so ljudje po Rooseveltovem inavguracijskem govoru začuli tak ukaz, so se mnogi ustrasil in pustili prejšnje službe, nato pa se prigabili vladnim zaposljevalnim uradom, da jih namesti, kjer se jim zdi v prid naših vojnih naporov najbolj potrebno. Gornje je slika iz enega zaposljevalnega uradov v New Yorku.

Gradivo v obeh jezikih pa je bilo vedno pazno izbrano, bodoči originalno kot v ponatisih.

V slovenskem delu je Mladinski list zelo obogatela Katka Zupančič. Pisala je vanj pesmi, kratke črtice in tudi njenih risib je bilo precej v njemu. Velika škoda, če ne bo nadaljevala. Naj se urednik potrdi, da jo obdrži.

Louis Beniger se je že pred leti lotil hvaležne naloge, seznaniti naše mlade ljudi s slovenskimi književniki. Predstavil jim jih je v angleškem jeziku. S tem se nadaljuje.

Ko je pričela dobivati v glavnem odboru vedno več veljave naša tu rojena generacija (in pa z odmikanjem slovensčine) je prišla tudi v Mladinskem listu angleščina bolj in bolj v upoštev. Z januarjem to leto pa je starci naslov kot že rečeno izginil in Mladinski list je nastopil svoje štiriindvajseto leto z novim imenom.

Ta prva številka z novo glavo je vsa v angleščini, razen dveh strani. Ako jo primerjate s prvo, je to, kaj pada, zares velika spremembra. Znamenje, da bo ameriška Slovenija še živela, toda v angleščini, dokler stare generacije povsem ne izumre. In potem? — F. Z.

MLADINSKI LIST SNP DOBIL NOVO IME

Z januarsko številko je prenehal "Mladinski list SNPJ", to je, le staro ime je šlo v zaton, po novem pa se imenuje "The Voice of Youth", in v podnaslovu pa "A Monthly Magazine for SNPJ Juveniles."

"Mladinski list" je začel izhajati pred 24. leti. Prva leta je bil slovenski. Celo najmlajši dopisniki člani mladinskega oddelka SNPJ so se s pomočjo svojih mamic vežbali pisati slovensko, urednik pa je vse to urejeval in pilil, kolikor je bilo potrebno, da je odvornost, bi morali pustili v slučaju krize vse v nemar in pa skrb onim, ki so si jo naložili že 1. 1924, ko se je JSZ prvih odločila za to ustanovo.

Vsi smo za boljše, lepše prostore. Ampak vse ne vedo, da to stane. In ker so delnice še naprodaj, morda se bodo potrudili, da jih še sraj za par tisoč prodamo, recimo za štiri tisoč, pa bomo potem že lahko kaj bolj definitivnega govorili o predelavah. A morda ne prej kot ko bo konec vojne. Kdor priponuje, da se sedaj lahko prav tako vse predela, še nič ne ve o visokih cenah in vojnih regulacijah.

Delničarji, ki so dali gotovino, da smo mogli kupiti to poslopje, so bili na tej seji Družabnega kluba S. C. na lanski Silvestrov večer. Vsi prostori so bili polni in zabavni prijetna do konca, ki je trajala do jutra.

V soboto 13. januarja se je vrnila letna seja Družabnega kluba S. C. Udeležba je bila precejšnja, a vreme pa takšno, da ljudem skoro nisi mogel za merit, če so rajošč ostali doma. Zapadel je sneg in padal še ves večer; za vožnjo z avti je bilo slablo; marsikdo mora v takem vremenu obstati z njim v začetnih kje ob cesti. A tudi poučna železnica je bila iz reda. Pa je vseeno prišlo na sejo predceč članov, potem pa so se zabavali pozno v večer, kot jim je bilo obljudljeno. Plesalcem je igral John Steblay iz Waukevana.

Let Michael Kumer, ki je tudi bil na tej seji (on je član Družabnega kluba, kakor precej drugih rojakov iz vnanjih krajev), je odšel v pondeljek 15. jan. nazaj na vzhod in se vrne v Chicago na sejo gl. odbora SNPJ, v kateri je on gl. podpredsednik.

V odboru družabnega kluba so bili za to leto izvoljeni: Frank S. Tauchar, predsednik; Frank Lotrich, podpredsednik; John Rak, tajnik; Edward Hudale, zapisnikar. Nadzorniki: John Herbeck, John Martinjak, Anton Trojar, Frank Zaitz in Lojze Zorko. E. Hudaleta ni bilo na seji, a predlagatelj Frank Lotrich je jamčil, da bo mandat sprejet. Vsi drugi predlaganci zapisnikarja so nominacijo potem odklonili.

Prednjši zapisnikar je bil Joseph Turpin. Malo je članov v družabnem klubu, ki bi za klubovo dohodko—posebno še predno smo imeli to poslopje, storil toliko kakor on. In potem, ko smo poslopje kupili, ste ga videli delati v kuhinji in kjer koli je mogel pomagati, kadar smo imeli prirede. Tisti, ki je predlagal novega kandidata, bi bil do Turpinu lahko omenil. Turpin nominacije ni več sprejal.

Obiski. — Tu se je oglasil John Jereb iz Columbusa, O., ki je bil na konvenciji stavbenikov, na kateri so razpravljali o gradnji stanovanjskih hiš in odpravljanju "slumsov" po vojni. Prisostvovalo je je okrog pet tisoč ljudi.

Nedavno nas je obiskal mlađi Wm. Pipan iz Dayton, O.

V prejšnji številki so bili omenjeni naši člani vojaki, ki so poslali članom Centra k minilum praznikom razna voščila. Od tedaj sta prišla še dva pozdrava. Eden od Oskarja B. Godine iz Francije, v katerem se zahvaljuje za klubovo darilo in ob enem dodaja precej šaljivih vrstic v zabavo prijateljem, ki so se tukaj.

Nekje s Pacifica pa se je oglasil Luka Groser, ki se ena-

Francija ima v Zed. državah precej investiranega

Francoske vloge v Zed. državah so ob pričetku kapitulacije Petainove vlade Hitlerju znašale dve milijardi dolarjev (po ameriško dva bilijona), ki jih je Roosevelt ukazal takoj "zamrzni", sedaj pa, ko je na celu Francije de Gaulleova vlada, pa so spet "odtajani". Ta imovina je Franciji vsled njenega obubožanja in pomanjkanja potrebsčin zelo prav prišla.

Od takrat je Mladinski list, kar se tiče dela, v področju Louisa Benigerja, ki je gojil med mlačino zanimanje za slovensčino, jo seznanjal s slovensko kulturo in zgodovino, a se polagoma tudi on pod pritiskom časa umikal bolj in bolj iz slovensčine v angleški del.

Včasi je bil "Mladinski list" razdeljen. Prvi del je bil slovenski, drugi angleški.

Potem so začeli gradivo mestiti in od tedaj dalje se je slovensčina umikala iz kota v kot.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR 1945

je v tem letu tu in starem kraju edina slovenska knjiga, namreč KNJIGA, ki je posvečena borbi osvobodilne fronte za novo, demokratično, federativno Jugoslavijo in združeno Slovenijo.

Tam izhaja iz osvobodilne fronte veliko gradivo dan za dan, teden za tednom, toda le v časopisih, ki se tiskajo v skrivališčih, da jih naciji in pa kvizlingi ne ugonobe. A knjig, kot je ta koledar, pa jim v takih okolčinah ni mogoče tiskati.

Kaj pomeni borba v našem starem kraju? Odgovor dejatev v raznih spisih v Am. druž. koledarju, letnik 1945, ki stane \$1.25, s poštnino vred.

Poleg spisov iz starega kraja, kjer se ljudstvo bori, trpi in umira z vero "v boljši, lepši svet", so v tem koledarju povesti, zgodovinski spisi in članki naših tukajnjih delavcev.

Ameriški družinski koledar je pohvalno omenila večina slovenskih listov v Ameriki in nedvomno bo vzradostil tudi naše ljudi preko morja, čim ga jim bo mogoče poslati. Nekaj izvodov ga morda sedaj že imajo.

Naročite si ga, da ga pošljete svojcem, kadar bo do tja pošta spet odprta. Priporočite ga znancem in prijateljem, ako ga še nimajo.

Koledar je vezan v platno. Cena \$1.25.

Naročila sprejema

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave.

CHICAGO, ILL.

Edisonova domača posluga vam

s ponosom predstavlja

Jane Foster

novo ravnateljico hišne ekonomije

Priprava jedil

Ureditev kuhinje

Hišna razsvetljiva

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

★ KRITIČNA MNENJA, POREČILA IN RAZPRAVE ★

KOMENTARJI

Kralj Peter je pod pritiskom starih glavarjev velesrbstva storil nekaj potez ki so mu zelo škodile na ugledu. Prvič, odsloviti premierja kar tebi nič meni nič ni demokratično, in drugič, Peter je kralj Jugoslavije edino ker ga za takega priznava Churchil in Roosevelt.

A v Jugoslaviji pa je Peter brez pomena. Če bi bil šel kdaj tja in se pridružil borbenim vrstam, bi ime Karadžoržev še kaj veljalo. Tako pa se mora zanašati samo še na milijone, ki mu jih je v svoji skrbnosti za njegovo bodočnost preskrbel njegov oče, sveda ne iz svoje zaščitka.

Konstantin Oumanski je bil eden najspomembnejših, najbolj zvitih sovjetskih diplomatov. V Washingtonu je bil poslanik v dne "dvajsetletnega priateljstva" med Nemčijo in U. S. S. R., katerga je Roosevelt

Stalinu silno zameril. Oumanški je bil od zveznega uradništva in zaveznika diplomacie kar naravnost preziran. Tu di zaradi ruskega napada na Finsko so ga gledali nepriznano. Stalin je potem imenoval za poslanika pri ameriški vladi zelo nevražno, neznanou osebo, potisnil je Maksima Litvinova v diplomatsko ozadje, a Oumannski pa je postal sovjetski veleposlanik v mehiškem glavnem mestu. Vsem vladam po svetu je bilo znano, da je on v resnicni veleposlanik Sovjetske unije ne samo za Mehiko, ampak za ves ameriški kontinent. Dne 26. januarja se je podal iz mehiškega glavnega mesta na važno diplomatsko pot v Costa Rica. Toda v par minutah po dvigu je letalo treščilo na tla in zgorelo. Z Oumannskim je bila njegova žena in pa vsi glavni uradniki sovjetskega poslaništva. Vsi so bili ob življenu. Mehika oblast sedaj preiskeuje. Namigujejo na sabotažo, kar je verjetno.

V naši armadi na Francoskem se dogajajo nerednosti, ki bodo nekega dne morda povzročile vik in krik v javnosti, ali po domače, velik skandal. 18 tisoč vojakov se je "izgubilo", izmed teh 12,000 v Parizu, in ameriška vojaška oblast pravi, da so se podali v verižništvo na "črnem trgu". Trgujejo z blagom, ki so ga pokradli iz ameriških vojaških zalog. Mnogo je bilo vsled teh prestopkov že kaznovanih, ampak je vendarle čudno, kako je mogoče, da postopa tik za fronto kar 18,000 ameriških vojakov brez da bi se vrnili v svoje tabore. Nekateri časnikarji menijo, da je vzrok temu to, ker fantje ne vedo, čemu so tam. Ameriška vojaška vzgoja ne poraja na

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNİ JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV (IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago 23, Illinois

SOVRAŽNIK V "OVCJEM OBLACILU." Na zapadni fronti se dočaka, da naščete tu pa tam zasede nemškega vojaka, ki se je vsled znanja angleščine pristavljal v zmedu temu ali onemu ameriškemu ali angleškemu vojnemu oddelku in se predstavljal za izgubljenega iz kakih druge ameriške posadke. Poleg znanja jezikov mu v ta trik pomaga ameriška uniforma, ki jo je vzel bodisi kakemu ubitemu ali pa ujetemu ameriškemu vojaku. Obraz takega nacija na levu je zavezniški cenzor zapacal, da bi ga nemška tajna služba ne spoznala.

čna za narod. Italijanska oblast sanje zares draga plačuje. Amre nedavno ukazala, da ne sme pak ni pošteno zvratiti vso biti v Rimu po 8. uri zvečer na ulici nobeno dekle pod 15 let starosti. Največji odstotek deklet, ki se ponujajo moškim (v glavnem zavezniškim vojakom, ki lahko plačajo), je starih 12 let, kot pravi statistika županstva večnega mesta. Italija za Mussolinijeva imperialistične

sanje zares draga plačuje. Amre nedavno ukazala, da ne sme pak ni pošteno zvratiti vso

biti v Rimu po 8. uri zvečer na ulici nobeno dekle pod 15 let starosti. Največji odstotek deklet, ki se ponujajo moškim (v glavnem zavezniškim vojakom, ki lahko plačajo), je starih 12 let, kot pravi statistika županstva večnega mesta. Italija za

Mussolinijeva imperialistične

sanje zares draga plačuje. Amre nedavno ukazala, da ne sme pak ni pošteno zvratiti vso

biti v Rimu po 8. uri zvečer na ulici nobeno dekle pod 15 let starosti. Največji odstotek deklet, ki se ponujajo moškim (v glavnem zavezniškim vojakom, ki lahko plačajo), je starih 12 let, kot pravi statistika županstva večnega mesta. Italija za

Mussolinijeva imperialistične

sanje zares draga plačuje. Amre nedavno ukazala, da ne sme pak ni pošteno zvratiti vso

biti v Rimu po 8. uri zvečer na ulici nobeno dekle pod 15 let starosti. Največji odstotek deklet, ki se ponujajo moškim (v glavnem zavezniškim vojakom, ki lahko plačajo), je starih 12 let, kot pravi statistika županstva večnega mesta. Italija za

Mussolinijeva imperialistične

sanje zares draga plačuje. Amre nedavno ukazala, da ne sme pak ni pošteno zvratiti vso

biti v Rimu po 8. uri zvečer na ulici nobeno dekle pod 15 let starosti. Največji odstotek deklet, ki se ponujajo moškim (v glavnem zavezniškim vojakom, ki lahko plačajo), je starih 12 let, kot pravi statistika županstva večnega mesta. Italija za

Mussolinijeva imperialistične

sanje zares draga plačuje. Amre nedavno ukazala, da ne sme pak ni pošteno zvratiti vso

biti v Rimu po 8. uri zvečer na ulici nobeno dekle pod 15 let starosti. Največji odstotek deklet, ki se ponujajo moškim (v glavnem zavezniškim vojakom, ki lahko plačajo), je starih 12 let, kot pravi statistika županstva večnega mesta. Italija za

Mussolinijeva imperialistične

sanje zares draga plačuje. Amre nedavno ukazala, da ne sme pak ni pošteno zvratiti vso

biti v Rimu po 8. uri zvečer na ulici nobeno dekle pod 15 let starosti. Največji odstotek deklet, ki se ponujajo moškim (v glavnem zavezniškim vojakom, ki lahko plačajo), je starih 12 let, kot pravi statistika županstva večnega mesta. Italija za

Mussolinijeva imperialistične

sanje zares draga plačuje. Amre nedavno ukazala, da ne sme pak ni pošteno zvratiti vso

biti v Rimu po 8. uri zvečer na ulici nobeno dekle pod 15 let starosti. Največji odstotek deklet, ki se ponujajo moškim (v glavnem zavezniškim vojakom, ki lahko plačajo), je starih 12 let, kot pravi statistika županstva večnega mesta. Italija za

Mussolinijeva imperialistične

sanje zares draga plačuje. Amre nedavno ukazala, da ne sme pak ni pošteno zvratiti vso

biti v Rimu po 8. uri zvečer na ulici nobeno dekle pod 15 let starosti. Največji odstotek deklet, ki se ponujajo moškim (v glavnem zavezniškim vojakom, ki lahko plačajo), je starih 12 let, kot pravi statistika županstva večnega mesta. Italija za

Mussolinijeva imperialistične

sanje zares draga plačuje. Amre nedavno ukazala, da ne sme pak ni pošteno zvratiti vso

biti v Rimu po 8. uri zvečer na ulici nobeno dekle pod 15 let starosti. Največji odstotek deklet, ki se ponujajo moškim (v glavnem zavezniškim vojakom, ki lahko plačajo), je starih 12 let, kot pravi statistika županstva večnega mesta. Italija za

Mussolinijeva imperialistične

sanje zares draga plačuje. Amre nedavno ukazala, da ne sme pak ni pošteno zvratiti vso

biti v Rimu po 8. uri zvečer na ulici nobeno dekle pod 15 let starosti. Največji odstotek deklet, ki se ponujajo moškim (v glavnem zavezniškim vojakom, ki lahko plačajo), je starih 12 let, kot pravi statistika županstva večnega mesta. Italija za

Mussolinijeva imperialistične

sanje zares draga plačuje. Amre nedavno ukazala, da ne sme pak ni pošteno zvratiti vso

biti v Rimu po 8. uri zvečer na ulici nobeno dekle pod 15 let starosti. Največji odstotek deklet, ki se ponujajo moškim (v glavnem zavezniškim vojakom, ki lahko plačajo), je starih 12 let, kot pravi statistika županstva večnega mesta. Italija za

Mussolinijeva imperialistične

sanje zares draga plačuje. Amre nedavno ukazala, da ne sme pak ni pošteno zvratiti vso

biti v Rimu po 8. uri zvečer na ulici nobeno dekle pod 15 let starosti. Največji odstotek deklet, ki se ponujajo moškim (v glavnem zavezniškim vojakom, ki lahko plačajo), je starih 12 let, kot pravi statistika županstva večnega mesta. Italija za

Mussolinijeva imperialistične

sanje zares draga plačuje. Amre nedavno ukazala, da ne sme pak ni pošteno zvratiti vso

biti v Rimu po 8. uri zvečer na ulici nobeno dekle pod 15 let starosti. Največji odstotek deklet, ki se ponujajo moškim (v glavnem zavezniškim vojakom, ki lahko plačajo), je starih 12 let, kot pravi statistika županstva večnega mesta. Italija za

Mussolinijeva imperialistične

sanje zares draga plačuje. Amre nedavno ukazala, da ne sme pak ni pošteno zvratiti vso

biti v Rimu po 8. uri zvečer na ulici nobeno dekle pod 15 let starosti. Največji odstotek deklet, ki se ponujajo moškim (v glavnem zavezniškim vojakom, ki lahko plačajo), je starih 12 let, kot pravi statistika županstva večnega mesta. Italija za

Mussolinijeva imperialistične

sanje zares draga plačuje. Amre nedavno ukazala, da ne sme pak ni pošteno zvratiti vso

biti v Rimu po 8. uri zvečer na ulici nobeno dekle pod 15 let starosti. Največji odstotek deklet, ki se ponujajo moškim (v glavnem zavezniškim vojakom, ki lahko plačajo), je starih 12 let, kot pravi statistika županstva večnega mesta. Italija za

Mussolinijeva imperialistične

sanje zares draga plačuje. Amre nedavno ukazala, da ne sme pak ni pošteno zvratiti vso

biti v Rimu po 8. uri zvečer na ulici nobeno dekle pod 15 let starosti. Največji odstotek deklet, ki se ponujajo moškim (v glavnem zavezniškim vojakom, ki lahko plačajo), je starih 12 let, kot pravi statistika županstva večnega mesta. Italija za

Mussolinijeva imperialistične

sanje zares draga plačuje. Amre nedavno ukazala, da ne sme pak ni pošteno zvratiti vso

biti v Rimu po 8. uri zvečer na ulici nobeno dekle pod 15 let starosti. Največji odstotek deklet, ki se ponujajo moškim (v glavnem zavezniškim vojakom, ki lahko plačajo), je starih 12 let, kot pravi statistika županstva večnega mesta. Italija za

Mussolinijeva imperialistične

sanje zares draga plačuje. Amre nedavno ukazala, da ne sme pak ni pošteno zvratiti vso

biti v Rimu po 8. uri zvečer na ulici nobeno dekle pod 15 let starosti. Največji odstotek deklet, ki se ponujajo moškim (v glavnem zavezniškim vojakom, ki lahko plačajo), je starih 12 let, kot pravi statistika županstva večnega mesta. Italija za

Mussolinijeva imperialistične

sanje zares draga plačuje. Amre nedavno ukazala, da ne sme pak ni pošteno zvratiti vso

biti v Rimu po 8. uri zvečer na ulici nobeno dekle pod 15 let starosti. Največji odstotek deklet, ki se ponujajo moškim (v glavnem zavezniškim vojakom, ki lahko plačajo), je starih 12 let, kot pravi statistika županstva večnega mesta. Italija za

Mussolinijeva imperialistične

sanje zares draga plačuje. Amre nedavno ukazala, da ne sme pak ni pošteno zvratiti vso

biti v Rimu po 8. uri zvečer na ulici nobeno dekle pod 15 let starosti. Največji odstotek deklet, ki se ponujajo moškim (v glavnem zavezniškim vojakom, ki lahko plačajo), je starih 12 let, kot pravi statistika županstva večnega mesta. Italija za

Mussolinijeva imperialistične

sanje zares draga plačuje. Amre nedavno ukazala, da ne sme pak ni pošteno zvratiti vso

biti v Rimu po 8. uri zvečer na ulici nobeno dekle pod 15 let starosti. Največji odstotek deklet, ki se ponujajo moškim (v glavnem zavezniškim vojakom, ki lahko plačajo), je starih 12 let, kot pravi statistika županstva večnega mesta. Italija za

Mussolinijeva imperialistične

sanje zares draga plačuje. Amre nedavno ukazala, da ne sme pak ni pošteno zvratiti vso

biti v Rimu po 8. uri zvečer na ulici nobeno dekle pod 15 let starosti. Največji odstotek deklet, ki se ponujajo moškim (v glavnem zavezniškim vojakom, ki lahko plačajo), je starih 12 let, kot pravi statistika županstva večnega mesta. Italija za

Mussolinijeva imperialistične

sanje zares draga plačuje. Amre nedavno ukazala, da ne sme pak ni pošteno zvratiti vso

biti v Rimu po 8. uri zvečer na ulici nobeno dekle pod 15 let starosti. Največji odstotek deklet, ki se ponujajo moškim (v glavnem zavezniškim vojakom, ki lahko plačajo), je starih 12 let, kot pravi statistika županstva večnega mesta. Italija za

Mussolinijeva imperialistične

sanje zares draga plačuje. Amre nedavno ukazala, da ne sme pak ni pošteno zvratiti vso

Iz SANsovega urada

3935 W. 26th St., Chicago 23, ILL.

Slika iz Slovenije

Nas častni predsednik Louis Adamič je pred kratkim dobil iz Amerike nad 100 različnih slik, katere mu je poslal njegov prijatelj, član glavnega štaba slovenske vojske. To je najlepša zbirka sliši te vrste v Ameriki in nedvomno bodo zanimale marsikaterega, posebno pa še naše Dolnjce in Belokrajince. Kakor hitro bo mogoče, bodo objavljene v naših listih in če bomo le dobili potrebno količino tiskarskega papirja, bomo vse ponatisnili v obliku ilustrirane revije.

Publikacijé

V par dneh bo natisnjena jadarska izdaja bulstina "Today & Tomorrow", katerega izdaja osebno pisatelj Louis Adamič. Obsegala bo 16 strani in bo vsebovala mnogo zelo važnega čtiva, posebno pa še opazljivo na članek o mednarodnem sindikatu in o načrtu, kako bi mala skupina mednarodnih finančirjev, političarjev in navadnih izkoriščevalcev dobila kontrolo nad jugoslovanskimi rudniki, gozdovi in transportacijo in zakaj je bilo važno da je narod moral zmagati, ne pa staro gardo. Ta članek bo marsikomu odprti oči, zakaj so nekateri krogli tako povzdignovali Mihajloviča in napadali osvobodilno gibanje ter pravi vzrok, zakaj so se American Friends of Yugoslavia tako pridno organizirali brez zastopstva ameriških Jugoslovanov, da "pomagajo" trpečemu ljudstvu v Jugoslaviji. Pisatelj članka ne ščiti nobenega in javno imenuje glavne voditelje te izkoriščevalne nakane. Buletin bo pomagal razširiti tudi Zojsa.

Članek "Trieste ali Trst?", katerega je SANS razposlal za objavo v naših listih, izide v angleščini v prih. št. bulstina ZOJSA. Originalno je bil natisnjeno v Londonu v mesecu The Statesman and Nation. Pisc navaja povsem nove razlage, zakaj je potrebno, da spaša Trst Jugoslaviji in ne Italiji, ali kateri drugi oblasti. Čitajte ga!

Oscar Magazinovič, kapitan jugoslovenske trgovske mornarice, je napisal zanimivo knjigo v angleškem jeziku pod imenom "Alluring Waves". Bavi se z razmerami, pod katerimi so se nahajali jugoslovenski mornarji pred in med sedanjem vojno ter opisuje nevarnosti, zapake in komplikacije, v katerih so jugoslovenske ladje služile zaveznikom vsa ta leta. Čisti dobitek od knjige je namenjen jugoslovenskemu relifu in se naroča pri Jugoslav Seamen's Club, 236 West 40th St., New York, N. Y. Stane \$2.50.

Na Poti v Svobodo je naslov brošure, ki se sedaj tiska in kaže bomo razposlali med vse člane SANs. To je potopis po boda XVIII. slovenske divizije iz Belokrajine preko Hrvatske na Stajersko ter opis bojev na Stajerskem. Spisana je bila v

starem kraju. Zanimala bo zlasti Stajerce.

Koncem februarja izide v angleščini knjiga "Guns for Tito", ki jo je pisal ameriški major Louis Huot. Ta častnik je bil odgovoren za prevoz vojaških zalog in potrebsčin iz Italije v Jugoslavijo. V knjigi obširno opisuje zelo komplikirane operacije in velike zaprake, predno je bilo mogoče dostavljati jugoslovenskim partizanom potreben vojaški material in zdravniške potrebsčine za ranjence. Knjiga je spisana v povestnem stilu in je zelo zanimiva. Več informacij o njej poznej.

Pomočna akcija

Prva pošiljka najnajnejših potrebsčin je bila odesljana Jugoslovenskemu Rdečemu križu v Bari, Italija, pred več kot enim mesecem. Odpeljala jo je ameriška tovorna ladja. Radi varnosti in raznih drugih komplikacij odbor ni smel odhoda takoj naznaniti. V Bariju bodo pošiljko prevzele jugoslovenske oblasti in poskrbeli za prevoz čez Jadransko morje v Dalmacijo. Poslano blago je ocenjeno na več sto tisoč dolarjev in uključuje zdravniške potrebsčine in instrumente, čokolado, novo obleko in oblačila ter šivalne stroje. 80% odeslopanih zalog je kreditiranih našemu relifnemu fondu, 10% Jugoslovenskemu pomočnemu odboru (JPO-SS) ter 10% Hrvatski bratki zajednici. Vsi zavoji in zaboji so bili v tem smislu administrirani.

Zlatko Balokovič, predsednik WRFASSD, je podal izjavno, v kateri je pojasnil zadave jugoslovenske ladje in vzroke, zakaj ni prispeval pravočasno v newyorško luko in naložila nabrane zaloge za Jugoslavijo.

Vsi tisti, ki so sodelovali in prispevali za našo relifno akcijo, bodo z zadovoljstvom vzel vsa ta pojasnila na znanje in se razdelili ob dejstvu, da prva pravostoljna pošiljka od ameriških Slovencev, Hrvatov in Srbov najbrž že olajšuje trpljenje najpotrebnješim. Tisti pa, ki so nam vedno nasprotivali, zastavljo pomočno akcijo in nas brezobjirno napadli, (vprašanje jugoslovenske ladje je že zavrnjeno), da bi z glavo zid prebili, se naj zavedajo, da tudi slovenski narod v stari domovini zasleduje njihovo nizkotno propagando in da je ne tako hitro pozabilo.

Skupni prispevki v gotovini za WRFASSD so do 18. januarja znašali \$322,761.99 in ta znesek ne uključuje prispevkov, ki so bili poslani v SANsov urad po 18. januarju.

Največji prispevek ta teden je prispevala podružnica št. 39, Cleveland, O., namreč lepo vso do \$1,531.25 (in \$325 SANs za članarino). Darovali so: Slovenski narodni dom, St. Clair Ave. \$1000, socialistični pevski zbor Zarja \$275, Andy Hočev, Maple Heights, in Frank Vrček, Bedford, Ohio, pa sta nabrala \$256.25.

Od podružnice št. 25, Chicago, Ill., je poslal tajnik Frank Alesh \$29.40, Joško Ovenc pa \$5.00.

John Laurich, Goodman, Wis., je poslal vsoto \$10, katerem je izročil L. Zelezničar, predsednik SANsovega nadzornega odbora.

Društvo št. 355 SNPJ in št. 30 SDZ, Fairport Harbor, O., je vsako darovalo po \$10 za SANs ter po \$15 za pomočno akcijo. Znesek je poslal brat Lovrenc Bajc. Manjše prispevke smo prejeli tudi od drugih podružnic in posameznikov. Skupaj prejeta vsota za relif ta leta znaša \$1,611.73, oziroma do sedaj v januarju \$7,405.14. Istočasno smo prejeli članarine za SANs \$1,606.20.

Podružnica št. 12, West Aliquippa, Pa., je poslala zopet en zabolj obleke za stare domovino in 62 fntov raznih živil: konzerviranega mleka, zdroba, kave, kakaa, riže in drugega. Ta živila je darovala mrs. Mary Proscenc.

Nekateri nas vprašujejo, če še vedno nabiram obleko, če v drugi potrebsčini za vojni relif. Odgovor je seveda velik DA. Čim več bomo nabrali, tem več prostora bomo dobili na ameriških ladjah za prevoz. Kampanja, ki jo sedaj vodi med Amerikanci American Committee for Yugoslav Relief, je v prvi vrsti za oblačila in druge darove v blagu. Pošiljke prihajajo iz vseh delov Amerike. Naslov skladišča je 161 Perry Avenue, New York City.

Dne 7. februarja se vrši v hotelu Biltmore, New York, svetčni banket v korist pomočne akcije WRFASSD. Prireja ga Amerikančki odbor. Kot govorniki nastopajo: senator James E. Murray (Utah), senator Warren G. Magnusson (Wash.), general LaGuardia iz New Yorka, dr. Ivan Frangeš od jugoslovenskega poslaništva, člankarica Elsa Maxwell, radio-komentator William S. Gailmor, Sgt. Walter Bernstein od magazina "Yank", ki je bil prvi ameriški cesar poslal tja oklopno ladjo, da bi opomnil Francoze, da Maroko ne sme postati drugi Alžir; to je bil dogodek, ki je mnogo pripomogel k temu, da je 1914. leta prišlo do prve svetovne vojne.

Naprej v notranjosti je Sahara, ki je skoro tako velika kakor Evropa. Razprostira se od atlantskega oceana do Rdečega morja, kjer se na drugi obali nadaljuje pod psevdonomom arabskega polotoka. Na severu meji Sahara na Sredozemsko morje (trikot Atlas z Marokom, Alžirim in Tunisom vemo samo izjemo), na jugu pa na Sudan.

V tej puščavi z redkimi oazami pride en prebivalec na deset kvadratnih kilometrov, praktično pomeni to, da je neobljedna. Najbolj znano nomadsko puščavsko pleme so Tuaregi, ki so sicer izvrstni vojaki.

Društva in organizacije, ki žele prispevati večje zneske na tem banketu za našo relifno akcijo, ali pa ki bodo obljubile prispevati tekom kampanje gorovito vsote za ta namen, naj sporočijo vsote v SANsov urad po prej mogoče.

V zvezki z našo relifno kampanjo med Amerikanci je Louis Adamič razposlal na tisoče pisem ameriškim časopisom in revijam in mnogi teh so pismo priobčili.

Skupni prispevki v gotovini za WRFASSD so do 18. januarja znašali \$322,761.99 in ta znesek ne uključuje prispevkov, ki so bili poslani v SANsov urad po 18. januarju.

Največji prispevek ta teden je prispevala podružnica št. 39, Cleveland, O., namreč lepo vso do \$1,531.25 (in \$325 SANs za članarino). Darovali so: Slovenski narodni dom, St. Clair Ave. \$1000, socialistični pevski zbor Zarja \$275, Andy Hočev, Maple Heights, in Frank Vrček, Bedford, Ohio, pa sta nabrala \$256.25.

Mirko G. Kuhel, tajnik.

JACANJE FRANCIEZ NJENIM IMPERIJEM V AFRIKI

(Nadaljevanje s 1. strani.)

glavnim mestom Alžir, z Oranom in Bizerto, ki so glavna pristanišča v Sredozemskem morju.

Tunis, neposredno na vzhodu alžirskega departmanta Constantine, je po imenu še vedno neodvisna država z lastnim drž. poglavljarem, v resnicu je pa že od 1884. pod francoskim protektoratom. Ker je Francija nima preveč prebivalstva, je med belimi priseljenci največ Italijanov. Ti morajo trdo delati, ker morajo med drugim vzdržati konkurenco tudi z Židi, ki so se v tem delu sveta naselili že pred več stoletji, ko je bil Tunis pod Turčijo, ki jim je preskrbela tu lažje življenje, kakor so ga živeli pod kristjanji v Evropi. Tudi Tunis je za Francijo velikega pomena, ker ji poleg živine, sadja, žita in vina daje letno nad 300,000 ton soli.

Poleg glavnega mesta Tunis, ki ima isto ime kakor pokrajin-

na, je najvažnejše mesto Sfax. Pred 2000 leti je bila dežela Tunis še mnogo pomembnejša, kar je danes, tedaj je tvorila del ozemlja, ki so ga stari Rimljani imenovali Kartago. Pristanišče Kartago je imelo prostora za 220 ladji; to se še danes vidi. Sicer je pa Kartage malo ostalo, kajti če so se Rimljani česa ločili, so napravili temeljito, in njihovo sovrašto do Kartage (ki je izviralo seveda iz strahu in ljubosumnosti) je bilo tako veliko, da niso pustili niti kamna na kamnu, ko so po dolgih vojnah osvojili mesto 1456. leta pred Kristusom. Razvaline, ki leže danes nekako 5 metrov pod zemeljsko površino, so vse, kar je ostalo od mesta, ki je v preteklih časih imelo okrog milijon prebivalcev.

Severo-zapadni kot Afrike je znan officijel kot neodvisni sultana Maroko. Sultana imajo že. Toda od 1912. dalje je samo lutka Francije. Pomenil ni nikdar veliko. Kabili, gorski ljudstvo Antiatlasa, so prebivali v mnogo premočnih postojankah, da bi kaj dali na oddaljenega sultana, ki je radi varnosti postoval med dvema glavnima mestoma, med Marakešom na jugu in med Fezom na severu. Ljudje v dolini so imeli pred svojimi gorskimi brati tak strah, da si niso upali niti polja obdelovati — kajti žetve so jim večoma pokradli.

Clovek lahko načelno ugovarja s kolonialnemu gospodstvu in udi kolonialni politiki Francije; toda kar se tiče varnosti cest in potov, so Francozzi napravili prave čudeže. Sedež vlade so preselili v Rabat, mesto ob atlantskem oceanu, kjer tudi francoska mornarica lahko pove svojo besedo, če bi bilo potrebno. Ne dače od tega mesta se je Casablanca razvila v najpomembnejše maroško pristanišče. Rabat je oddaljen več sto kilometrov od drugega atlantskega pristanišča Agadirja, ki je tri leta pred svetovno vojno presestljivo posvetil v zgodbino tiste dobe, ko je nemški cesar poslal tja oklopno ladjo, da bi opomnil Francoze, da Maroko ne sme postati drugi Alžir; to je bil dogodek, ki je mnogo pripomogel k temu, da je 1914. leta prišlo do prve svetovne vojne.

Naprej v notranjosti je Sahara, ki je skoro tako velika kakor Evropa. Razprostira se od atlantskega oceana do Rdečega morja, kjer se na drugi obali nadaljuje pod psevdonomom arabskega polotoka. Na severu meji Sahara na Sredozemsko morje (trikot Atlas z Marokom, Alžirim in Tunisom vemo samo izjemo), na jugu pa na Sudan. V tej puščavi z redkimi oazami pride en prebivalec na deset kvadratnih kilometrov, praktično pomeni to, da je neobljedna. Najbolj znano nomadsko puščavsko pleme so Tuaregi, ki so sicer izvrstni vojaki.

Društva in organizacije, ki žele prispevati večje zneske na tem banketu za našo relifno akcijo, ali pa ki bodo obljubile prispevati tekom kampanje gorovito vsote za ta namen, naj sporočijo vsote v SANsov urad po prej mogoče.

V zvezki z našo relifno kampanjo med Amerikanci je Louis Adamič razposlal na tisoče pisem ameriškim časopisom in revijam in mnogi teh so pismo priobčili.

Skupni prispevki v gotovini za WRFASSD so do 18. januarja znašali \$322,761.99 in ta znesek ne uključuje prispevkov, ki so bili poslani v SANsov urad po 18. januarju.

Mirko G. Kuhel, tajnik.

JACANJE FRANCIEZ NJENIM IMPERIJEM V AFRIKI

(Nadaljevanje s 1. strani.)

glavnim mestom Alžir, z Oranom in Bizerto, ki so glavna pristanišča v Sredozemskem morju.

Tunis, neposredno na vzhodu alžirskega departmanta Constantine, je po imenu še vedno neodvisna država z lastnim drž. poglavljarem, v resnicu je pa že od 1884. pod francoskim protektoratom. Ker je Francija nima preveč prebivalstva, je med belimi priseljenci največ Italijanov. Ti morajo trdo delati, ker morajo med drugim vzdržati konkurenco tudi z Židi, ki so se v tem delu sveta naselili že pred več stoletji, ko je bil Tunis pod Turčijo, ki jim je preskrbela tu lažje življenje, kakor so ga živeli pod kristjanji v Evropi. Tudi Tunis je za Francijo velikega pomena, ker ji poleg živine, sadja, žita in vina daje letno nad 300,000 ton soli.

Poleg glavnega mesta Tunis, ki ima isto ime kakor pokrajin-

jenje, da smejo obdržati to novo kolonijo.

Potem so zgradili ceste po Libiji, du pridelajo nekoliko bomboza za tekstilne tovarne v Lombardiji. V tej vojni je Italija izgubila vso svojo Afriko in tako sta nad njo sedaj Anglia in Francija edini gospodarji. Kar se tiče drugih držav, ki imajo kolonije v nji, ne stejejo mnogo.

SOVjetske ZMAGE POMENIJO UVOD V NOVO ZGODOVINO

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Prvi v zgodovini bodo slovanske dežele postale enota. Videli so, da je Kremlj propagando za svetovno revolucijo res opustil, kakor je obljubil Hullu in Edenu na sestanku v Moskvi in Churchillu ter Rooseveltu v Teheranu.

A že pred tem, mnogo mesecev prej, so državniki v Kremlju že sklenjeno med Beneševim, ki je včasih carski Rusiji dobro služil in vsa znamenja kažejo, da bo koristil še veliko bolj sodobni Rusiji.

Slovenske dežele postanejo enota

Prvi v zgodovini bodo slovanske dežele postale enota. Bodisi direktno pod Moskvo, ali pa v duhu zavezništva, kakršno je že sklenjeno med Beneševim, in pa s Titom, kar vključuje pod sovjetski vpliv tudi Bolgarijo.

In seveda, Poljska, ki je bila po prejšnji vojni ustanovljena za sovražnico Rusije, je sedaj

ne več ni, in da se ne bo umeščava v notranje probleme drugih dežel, je zaskrbljeno Churchillu, Rooseveltu in družavnim kapitalističnim vladam, ker iz izkušenj vedo, da čeprav Moskva svojo dano bodo drži, ji vendar ni zaupati.

Namesto internationale druga sredstva

Vatikan si zelo prizadeva, da ne bi v tej borbi vsega izgubil. Posebno, ker se boji, da se mora po nekaj letih te vojne pričudijo slovanski katoliški narodi pravoslavlju. Kremlj je uvidev, da je vera v ljude zelo utrjena stvar, pa se je zavzel v tekmi s papežem zgraditi svetovno pr

NO. 1951.

Published Weekly at 2301 S. Lawndale Ave.

CHICAGO 23, ILL., January 31, 1945.

The League for Industrial Democracy in 40th Year

On September 12, 1905, in Peck's restaurant, 140 Fulton Street, New York, a small group met together and observed that "the recent remarkable increase in the Socialist vote in America should serve as some indication to the educated men and women of this country that socialism is a thing concerning which it is no longer wise to be indifferent." On this note of academic optimism the Inter-collegiate Socialist Society was born. Jack London was the first president, Upton Sinclair one of the two vice-presidents, and Harry W. Laidler undergraduate representative on the executive. Forty years later the League for Industrial Democracy, successor to the I. S. S., is holding an anniversary dinner—on February 3, at the Roosevelt Hotel in New York. Upton Sinclair will broadcast a speech from California. The league's indefatigable director, Harry W. Laidler, will be honored with a presentation. Chief speakers will be Professor Frank Scott, national chairman of the Canadian C. C. F., a Socialist party headed for power, and Arthur Creech Jones, Labor Member of Parliament from England. The "recent Socialist vote" of 1944 looks small in comparison with the 400,000 polled in 1904, but the forces of progress which are cutting new channels through walls of tradition and dogma, more than justify the vision of the pioneers of forty years ago. The Nation congratulates the league and its director and urges its readers who are in the New York area to attend the celebration of its fortieth year.—The Nation.

Shed a Tear for Peter

Young King Peter of Yugoslavia is almost admirable, in a way. Even if he did what Winston Churchill told him to do, he'd be an extremely poor bet for holding his throne. Practically everybody seems to know that except Peter. But his faith is monumental. He may be the last man alive this side of Tokyo who really believes in the divine right of kings.

Royally he defies the advice of Mr. Churchill, chief remaining prop of Balkan royalty. Royally, without consulting his British protectors, he announced at his London "court" two weeks ago that he couldn't accept the regency arrangement reached by his premier, Ivan Subasic and Marshal Tito, with the blessings of Moscow and London. Now—despite Mr. Churchill's warning of Jan. 18 that events can't wait for Peter—the 21-year-old monarch regally dismissed his cabinet, Subasic and all. His "chancellery" explains that the king has "lost confidence in Dr. Subasic," so "collaboration in any serious matter is out of the question."

As we said, Peter was in any event almost certainly heading for a knockout. But it's sort of gruesome, the way he and his little royal court lead with the chin.—The Chicago Sun.

WHO ARE "SOCIAL FASCISTS" NOW?

Our memory harked back a number of years when we learned last week that the "Daily Worker," organ of American Communism, gave its editorial blessing to the Roosevelt proposal for a labor draft for private profit.

These are the same people, we recalled, who once stigmatized us Socialists as "yellow" and called us "social fascists."

Well, times do change—but not so often as do the Communists.

Possibly the same typewriter which first pounded out the slogan, "The Yanks Are Not Coming"—remember, when Hitler and Stalin were working together under a sort of economic aid agreement?—was used to write the words, "National Service for Victory" which appeared at the top of the Communist crafty surrender of a freedom of which America's Stalin-stooge always had sneered.

Unfortunately, few Americans understand why it is that the Commies are now so eager to see American Labor subjected to the rule of a super state.

But we Socialists understand:

Some day—very soon now—the props that are being placed under the capitalist economy will collapse. That will be the catastrophe that will give the Commies their chance. Perhaps then they will inherit the absolute power that is now being established over the working class.

That will be harvest time for the apostles of dictatorship—they hope!—Reading Labor Advocate.

NOT ALL FARMERS ARE PROSPEROUS

Cash Income of Agriculture Largest in History, But 88 Per Cent of Total Goes to Half of Operators

The Federal Reserve Board took a year-end look at agriculture and came up with these interesting conclusions:

As a whole, the industry is more prosperous than in any other period in history. Higher prices and increased production have raised cash income 160 per cent above pre-war levels.

The top 40 per cent of farm families had cash incomes ranging from \$1,600 to \$3,370 and over. Fifty per cent of the farmers received 88 per cent of the total income. Ten per cent had incomes of less than \$130 and 40 per cent had incomes under \$700.

These figures, the board said, "make it obvious that rural poverty has not been eliminated." It added that many low-income farm families are worse off than before the war.

The more fortunate farmers happy position is due mainly to the fact that the prices they received for their product increased 98 per cent since 1939, while the prices paid for the things they bought increased only 35 per cent. The figures will probably be challenged by farmers, but they are vouched for by Reserve Board "experts."

During the war production has increased about a third, notwithstanding a shortage of labor. This was accomplished by a very sharp increase in the use of machinery. After the war the needs of the nation, according to the board can be supplied with a few million fewer workers than were employed before the war.

Ostentation is the signal flag of hypocrisy.—E. H. Chapin.

The value of farm land has

jumped 44 per cent, and the board says this is a grave threat to continued prosperity after the war, when the "boom-and-bust" experience of the last war is likely to be repeated.

SHORSTAGE OF COAL IS HELD EXAGGERATED

While administration officials were raising a scare about coal shortages and ordering reductions in consumption, a United Mine Workers spokesman declared "there's no ground for hysteria."

"There's no over-all scarcity of coal," he said. "Our reserves are adequate and our members stand ready to produce all that's needed."

"Shortages impend only in certain types of coal, and we can easily lick those. For example, supplies of coal for steel mills are running low."

"So take care of that situation, our people in the mines of Southern West Virginia, Eastern Kentucky and Tennessee have agreed to do extra work on two Sundays—January 28 and February 11—to build up stocks. We will do it in any other instances of emergencies that may arise."

NATION'S DRINK BILL IS RECORD-BREAKER

Americans last year spent a record-breaking seven billion dollars for alcoholic beverages, about a billion more than in 1943. That figures out at the rate of about \$54 for every man, woman and child in the country.

This doesn't mean that drinking is on the increase. In fact, consumption of whisky was 25,000,000 gallons less than in 1942. The greater outlay was due to higher taxes and prices.

Ostentation is the signal flag of hypocrisy.—E. H. Chapin.

THE MARCH OF LABOR

About Sub-Standard Wages

What, by the way, is a sub-standard wage?

The National War Labor Board is trying to make up its mind. Dr. George W. Taylor, public member, thinks 55 cents an hour is the point below which no one should be required to work, though there are millions of toilers in this country getting much less. The Labor members have suggested 72 cents an hour as the proper figure.

How would you like to live on 55 cents an hour? Or 72 cents an hour? How many War Bonds would you be able to buy on that kind of money? What kind of a home would you have? How well would you be able to care for your family?

A standard wage is one that permits ordinary, decent American living conditions. A sub-standard wage is something below that. Well, isn't that plain?

Apparently the WLB doesn't think so, for it is toying with the idea of fixing the sub-standard mark at something like 60 cents, according to the newspapers.

Meanwhile, down in the deep South some scores of non-compliance cases are still hanging fire. The Board has been unable to convince many southern employers that they should pay more than 30 cents an hour. Even in the New England states some of the textile mills pay less than 50 cents.

The WLB Labor members had this to say about it:

"To date, the Board has refused to attack this problem in a forthright fashion. It has evaded the issue and sought to circumvent or postpone an adequate solution by creating wholly unsatisfactory administrative stopgaps. The Board has persisted in this conduct . . . despite powers granted in statutes and executive orders, despite its own brave words that action would be taken to meet the problem of eliminating substandards of living. It is late indeed—but not too late—for the board to act courageously and effectively."

No, it is not too late for the Board to act, but there appears to be very little likelihood that it will act effectively or that it will eliminate substandard wages.

Which brings us back to the fundamental fact: Decent wages, honest American living standards, will not be obtained by government fiat. Neither the War Labor Board, nor Congress, nor any other agency of government will abolish poverty wages. Only by organizing into strong Labor Unions can working people do that. The working people themselves must lead the way, statutory help comes later—usually much later.—Washington Teamster.

STATEMENT OF THE SERBIAN DEMOCRATS IN THE UNITED STATES

The petition of the Serbs National Federation and the Serbian National Defense submitted to the Acting Secretary of State Mr. Joseph Grew and Pres Roosevelt by Bishop Dionisie, of the Serbian Orthodox Diocese of the United States and Canada, Mr. Louis Christopher, president of the Serbian National Federation and Mr. Michael Duchich, president of the Serbian National Defense on January 23, 1945, has neither the approval nor consent of the democratic Serbs in America.

It is well-known that Serbs in Yugoslavia not only support the National Liberation Movement under leadership of Marshal Tito, but also compose the majority of that movement.

A group of former adherents of the discredited pro-fascist regime of Milan Stojadinovic formed in this country a chauvinistic organization which was supported by former Ambassador Constantine Fotich. At the Congress of this organization, held in Chicago on June 28, 1943, they submitted to the government of the United States a resolution demanding withdrawal of recognition of Yugoslavia as a state. That group propagates hate and disunity among the Yugoslavs and calls for the creation of a "Greater Serbia" in which Croatians, Slovenes and others would be subject peoples. They oppose Marshal Tito because

the National Liberation Movement carries democracy, unity and equality of all South-Slavic peoples in the Balkans.

The Serbian people in Yugoslavia support the National Liberation Movement. Exceptions are only Hitler's collaborators and former pro-fascist office-holders. The chauvinistic propaganda of this group is harmful to the United States and to Yugoslavia, and is contradictory to the ideals for which this war is being waged.

Zarko Bunciek, President Serbian Democratic Congress "Vidovdan."

Rev. Strahinja Maletich, Exec. Secretary United Committee of South-Slavic Americans.

JUST ONE POUND OF COAL

Just one pound of coal, it's true, but as the Norfolk and Western Railway so ably points out—look what it will do:

It will produce enough energy to produce steel to make one 2,000-pound aerial bomb, or nine 3-inch trench mortars, or nine 20 mm. aircraft cannon, or sixteen 5-inch shells, or twenty 1,000-pound aerial bombs, or twenty-one 4-inch shells, or 833 hand grenades.

Coal miner, remember, the next time you load your car, what that coal can produce.

There are depths in man that go to the lowest hell and heights that reach the highest heaven.—Carlyle.

IN THE WIND

From THE NATION

Man-power: While the press bemoans the "exodus" of workers from war industries, the War Production Board estimates that war shortages are due to the following causes: step-ups in production schedules, 46 per cent; design changes, 26 per cent; labor shortages, 22 per cent; facilities shortages, 12 per cent. And the conservative Bureau of Labor Statistics announces that the "quit rate" in all manufacturing for August, September, and October of 1944 was lower in war industries than in manufacturing as a whole.

Politics: This advertisement appeared in the Savannah, Georgia, Morning News of December 19: "For Congress, First Georgia District. Vote for H. W. Shepard, White Jeffersonian Democrat, in Real Election November 5, 1946. Favors restricting the franchise to the white race. Opposes policing the world with American conscripts."

Ballyhoo: On the day we learned that the British Broadcasting Corporation, acting on orders from the government, has refused to permit Juan Negrin to broadcast his address to the anti-Franco meeting in New York January 2, a reader called our attention to the fact that the dust jackets of books from England carry a blurb for the B. B. C. that ends with these words: "The voice of British is the voice of freedom."

Journalism: The Baton Rouge State-Times of December 20 ran Westbrook Pegler's column thus: "The Dies committee educated the public in many ways. The terms 'fellow-traveler,' 'Trojan horse,' and 'transmission belt,' all part of the Communist jargon, entered the common language, designating conspirators or dupes who col-

(Continued on Comic Page.)

Festung Europa: A Copenhagen woman, watching some new German recruits, remarked: "They're only children!" As punishment for her insult to the Wehrmacht, the Gestapo forced her to stand at attention for three hours, repeating, "They're not children, they're heroes."

MANY BILLS OF IMPORTANCE TO LABOR INTRODUCED IN CONGRESS

WASHINGTON.—Already more than a thousand new bills have been introduced in the new session of Congress—many of them of direct and vital interest to labor.

It is significant that more than half of the measures deal with affairs of veterans of the present and past wars. Mostly they increase present benefits or propose new ones.

Of especial interest to labor is a bill by Rep. Ludlow of Indiana repealing the Smith-Connally Act and another by Rep. Harless of Arizona repealing that section of the act which makes it unlawful for unions to contribute to political campaign funds.

Congresswoman Mary Norton of New Jersey has a bill requiring payment to women of equal wages for equal work, and another for cooperation between the states and the Federal government in establishing and maintaining safety regulations and proper working conditions.

Rep. Woodruff of Michigan and Rep. Randolph of West Virginia would prevent aliens from voting or holding office in trade unions.

Rep. Hobbs of Alabama reintroduced his amendment to the anti-racketeering law so as to make it apply to the activities of labor unions.

A score or more bills call for higher old-age pensions, while Dingell of Michigan reintroduced the Wagner-Dingell bill for a complete overhaul and liberalization of the Social Security system. This has the backing of the American Federation of Labor.

MAY BE NEEDED

Columbus, O.—The Bureau of Unemployment Compensation closed the year 1944 with a \$422,627,000 balance and its reserve fund available for the payment of unemployment compensation benefits.

Grace is to the body what good sense is to the mind.—Rochefoucauld.

MORE SCARCITY TALK

James F. Byrnes, assistant president of the United States, is scaring the daylight out of the people on the coal question again. He fears a serious shortage of fuel, and he therefore wants offices and homes to keep the temperature down to 68 degrees. He is also investigating excess runs on railroads and other excessive uses of coal in an effort to curb them.

If Mr. Byrnes only knew the true situation in the nation, he would have no fears—and that is: give the miners the chance to dig coal and they'll dig all the country needs, and more.

Working four or three days a week won't produce the coal this nation needs. The operators won't work much more because they say they haven't got contracts for coal. It looks as though something went haywire somewhere, especially in view of the fact the operators got a 17-cent per ton increase in their coal prices in order to keep the miners busy six days a week.

Mr. Byrnes, why not investigate a little deeper? Why not order the miners to be operated six days a week, as other industry is doing? Why try to solve a problem by ignoring the source of the trouble. Temporarily expedients won't work.

If 625,000,000 tons of coal will be needed in 1945, the miners will produce it—if given the chance by their employers.

There are no ifs, ands, or buts about that!—The Progressive Miner.

TRIVIA POLITICA

When Pope Pius XII says that a return to the past is vain we had all better begin looking ahead. Those were his words to the Roman nobility when they presented him with a traditional New Year's gift. But, said the Pope comfortingly, "even the nobility has its task" in the expected result; it was won by General Salvador Castaneda Castro.

Provisional President Aguirre's man, who received 312,754 votes. Several hundred courageous Salvadoreans registered their protest against the dictatorship, however, by casting votes for the four opposition candidates, who had withdrawn on the ground that they could not combat the machinery established to insure General Castaneda's election.

Elections were staged in the hope of fooling hemisphere republics into thinking that El Salvador had gone democratic.... IN SWITZERLAND German war books have taken a sharp drop in price.

"Break-through in the West" has been reduced from \$1.75 to 60 cents. "Victory over France" and "From the Karawanken Mountains to Crete" have been similarly cut. "In Defiance of All Powers," which contains the high command's philosophy, is now selling for 30 cents.... RUSSIA BARS Entry of Catholic Priests," a headline in the New York "Times," no longer indicates that religion is considered an opiate for the masses but simply that the Soviet is meeting its own clerical requirements.

"I am confident," said Ivan V. Polyansky, chairman of the Soviet Council on Religious Cults, "that Russia's own talented and hard-working clergy is capable of serving the needs of the faithful, especially as the training of new priests is already proceeding".... "GREATER GREECE and George for King" was one of the songs sung last week's allegedly spontaneous demonstration in Athens, which was actually organized by the Greek Chamber of Commerce. Street hawkers did a rush business in King George lapel buttons, and one of the banners showed King George bearing a can of bully beef, a bottle of wine, and a loaf of bread in his outstretched hands.... FRIENDS OF FASCISM will be glad to know that Jorgo Ubico, ex-dictator of Guatemala, is safe in New Orleans. He says he will remain in the United States until the end of the war, when he will take up residence in Spain. Ubico's regime was overthrown last year after a fourteen-year reign of terror in which civil liberties were ruthlessly suppressed and schools and highways built to create a facade of democratic progress.—From The Nation.

NATION'S HEALTH A DISGRACE

Disgraceful health conditions in this